

Viskoznost binarne smeše DMA + 2-butanol za potencijalnu upotrebu kao rastvarača za regenerativne procese odsumporavanja dimnih gasova

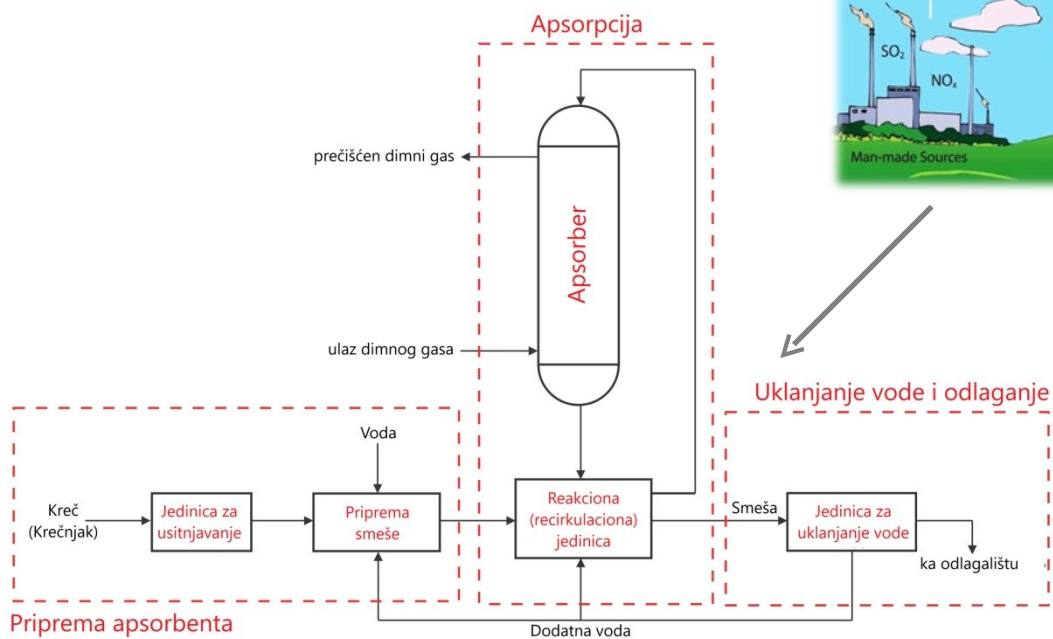
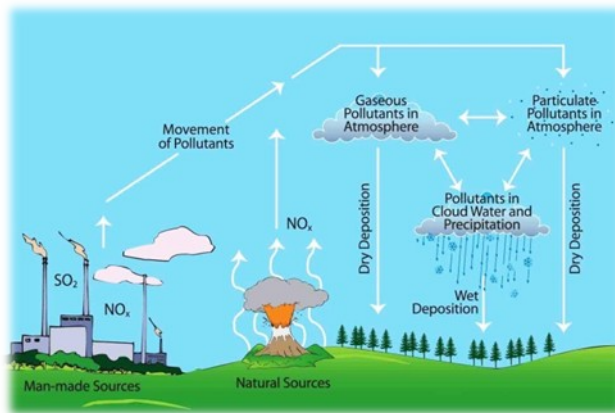

Divna Majstorović

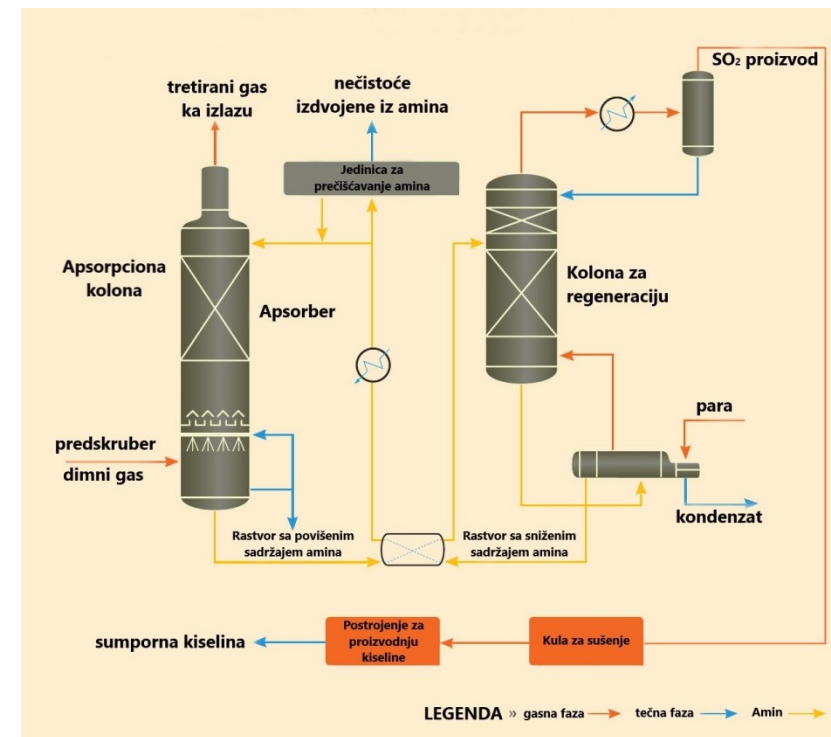
Nikola Živković, Mirjana Kijevčanin, Emila Živković

Procesi odsumporavanja dimnih gasova

Neregenerativni krečnjački postupak

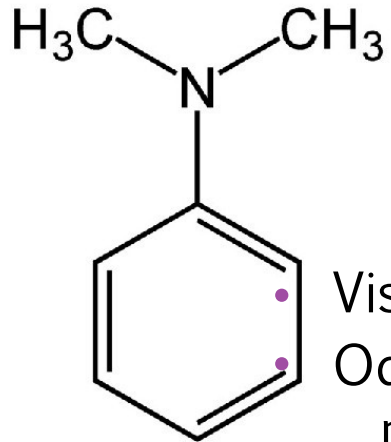

Regenerativni CANSOLV proces

Izbor supstanci za analizu

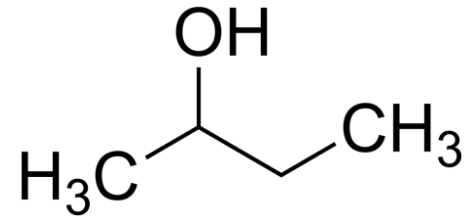
DIMETIL ANILIN (DMA)

- Visoka selektivnost prema SO₂
- Odlična sposobnost vezivanja mehanizmima hemijske apsorpcije
- Visoka toksičnost

DMA se već koristi kao sorbent za prečišćavanje izlaznih dimnih gasova u postupcima sa termalnom regeneracijom, CANSOLV, Sulphidine i ASARCO procesima

2-BUTANOL

- Vezivanje SO₂ se odvija fizičkom apsorpcijom
- Ekološki prihvatljivija zamena

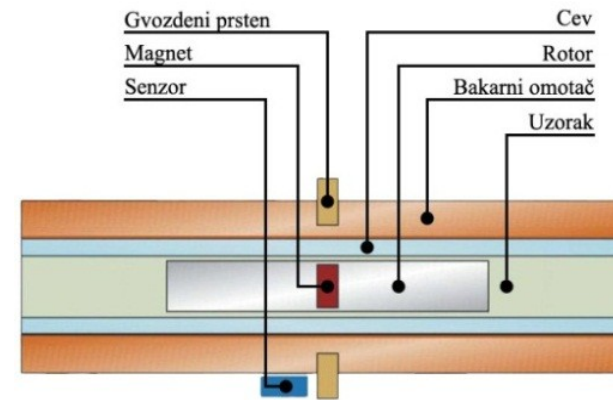
Aparatura za merenje viskoznosti na atm. p

- korišćenjem samo oko 2,5 ml uzorka može se odrediti dinamička viskoznost, kinematska viskoznost, kao i gustina tečnosti
- Couette princip sa brzo rotirajućim spoljnim cilindrom i unutrašnjim mernim cilindrom koji sporije rotira
- zasniva se na merenju obrtnog momenta i brzine

Opseg merenja: 0,2 ÷ 20000
 Ponovljivost: 0,1 %

- 1. Dinamička viskoznost (mPas) 0,2 ÷ 20000
- 2. Gustina (g cm^{-3}) 0,65 ÷ 3,0
- 3. Temperatura ($^{\circ}\text{C}$) 5 ÷ 105

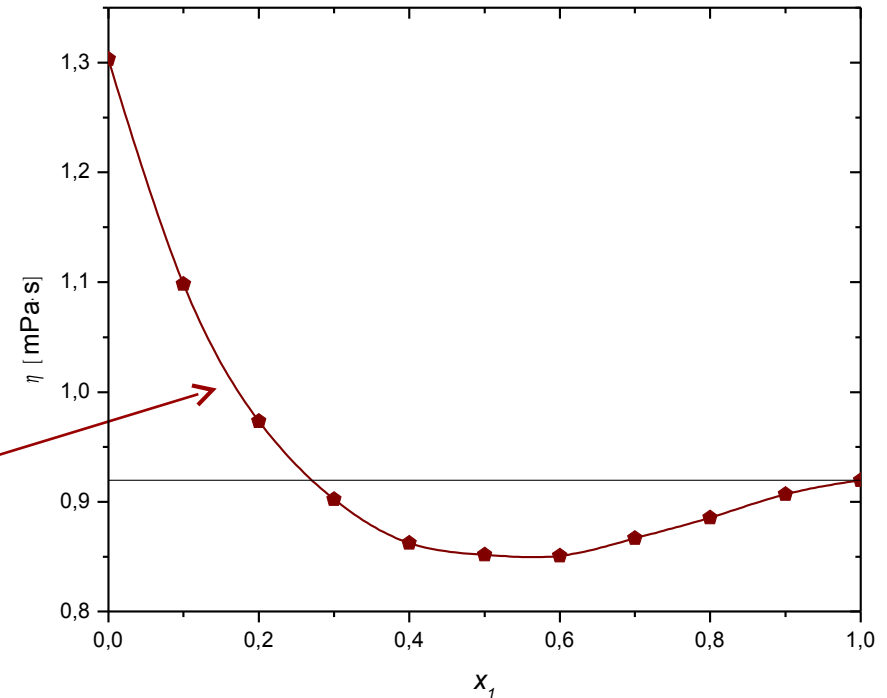
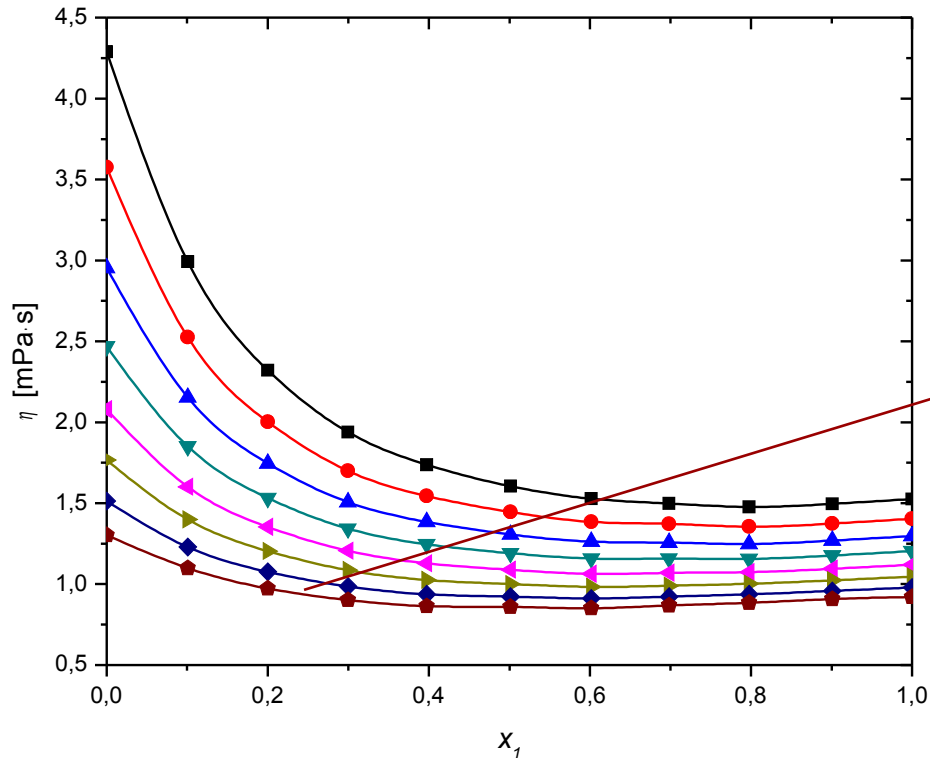
Anton Paar SVM 3000

Rezultati eksperimentalnih merenja

- Binarni sistem DMA (1) + 2-butanol (2)

(**T̄**) 288,15 K, (**ū**) 293,15 K, (**˘**) 298,15 K, (**à**) 303,15 K, (**ı**) 308,15 K, (**ò**) 313,15 K, (**ê**) 318,15 K, (**ć**) 323,15 K

Modelovanje viskoznosti binarnih smeša

- Korelativni modeli

- uključuju interakcione parametre (jedan ili više) koji se dobijaju nekom optimizacionom tehnikom
- interakcioni parametri imaju različite vrednosti za svaku smešu na definisanim temperaturi i pritisku
- eksperimentalni podaci su neophodni za utvrđivanje interakcionih parametara
- ✓ uglavnom dolaze do mnogo boljih rezultata od prediktivnih modela

$$OF = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left(\frac{\eta_{exp} - \eta_{cal}}{\eta_{exp}} \right)^2 \rightarrow \min$$

$$PD = \frac{100}{m} \sum_{i=1}^m \left| \frac{\eta_{exp} - \eta_{cal}}{\eta_{exp}} \right|_i$$

Izabrani korelativni modeli

- Eyring-UNIQUAC (“Universal Quasichemical Functional-Group Activity Coefficient“) model

$$\frac{g_E}{RT} = \sum_{i=1}^n x_i \ln \left(\frac{\phi_i}{x_i} \right) + \frac{z}{2} \sum_{i=1}^n q_i x_i \ln \left(\frac{\theta_i}{\phi_i} \right) - \sum_{i=1}^n x_i q_i \ln \left(\sum_{j=1}^n \theta_i \psi_{ji} \right)$$

$\Delta u_{12}, \Delta u_{21}$ - parametri modela

- Eyring-NRTL (“Non-Random Two-Liquid“) model

$$\ln(\eta_m V_m) = x_1 \ln(\eta_1 V_1) + x_2 \ln(\eta_2 V_2) + x_1 x_2 \left[\frac{\tau_{21} \exp(-\alpha \tau_{21})}{x_1 + x_2 \exp(-\alpha \tau_{21})} + \frac{\tau_{12} \exp(-\alpha \tau_{12})}{x_2 + x_1 \exp(-\alpha \tau_{12})} \right]$$

$\alpha = 0.55$
 $\Delta g_{12}, \Delta g_{21}$ - parametri modela

Izabrani korelativni modeli

- McAllister modeli

U_{12}, U_{21} – parametri modela

McAllister-3

$$\ln v = x_1^3 \ln v_1 + 3x_1^2 x_2 \ln v_{12} + 3x_1 x_1^2 \ln v_{21} + x_2^3 \ln v_2 - \ln \left(x_1 + \frac{x_2 M_2}{M_1} \right) + 3x_1^2 x_2 \ln \left[\frac{\left(2 + \frac{M_2}{M_1} \right)}{3} \right] +$$
$$+ 3x_1 x_2^2 \ln \left[\frac{\left(1 + 2M_2/M_1 \right)}{3} \right] + x_2^3 \ln \left(M_2/M_1 \right)$$

McAllister-4

$$\ln v_m = x_1^4 \ln v_1 + 4x_1^3 x_2 \ln v_{1112} + 6x_1^2 x_2^2 \ln v_{1122} + 4x_1 x_2^3 \ln v_{2221} + x_2^4 \ln v_2 - \ln \left[x_1 + \frac{x_2 M_2}{M_1} \right] +$$
$$+ 4x_1^3 x_2 \ln \left[\frac{\left(3 + \frac{M_2}{M_1} \right)}{4} \right] + 6x_1^2 x_2^2 \ln \left[\frac{\left(1 + \frac{M_2}{M_1} \right)}{2} \right] + 4x_1 x_2^3 \ln \left[\frac{\left(1 + 3M_2/M_1 \right)}{4} \right] + x_2^4 \ln \left[M_2/M_1 \right]$$

$U_{1112}, U_{1122}, U_{2221}$ – parametri modela

Izabrani korelativni modeli

- Eyring-PR EOS+vdW1-3 model

$$\eta V = (\eta V)_{ID} \exp\left(\frac{\sigma G^E}{RT}\right) \begin{cases} \ln(\eta V)_{ID} = \sum_i x_i \ln(\eta_i V_i) & \text{iz PR EOS} \\ G^E = RT \sum_{i=1}^{n_c} x_i (\ln \hat{\phi}_i - \ln \phi_i^0) \end{cases}$$

$$\ln \hat{\phi}_i = \frac{b_i}{b_m} (Z - 1) - \ln \left(Z - \frac{P b_m}{RT} \right) - \frac{a_m}{2\sqrt{2} b_m RT} \left(1 + \frac{\bar{a}_i}{a_m} - \frac{b_i}{b_m} \right) \ln \left[1 + \frac{2\sqrt{2} b_m}{V + (1 - \sqrt{2}) b_m} \right]$$

$$\ln \phi^0 = (Z - 1) - \ln \left(Z - \frac{P b}{RT} \right) - \frac{a}{2\sqrt{2} RT} \ln \left[1 + \frac{2\sqrt{2} b}{V + (1 - \sqrt{2}) b} \right]$$

$$a_m = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n x_i x_j a_{ij}$$

$$b_m = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n x_i x_j b_{ij} \quad \text{iz vdW1-3}$$

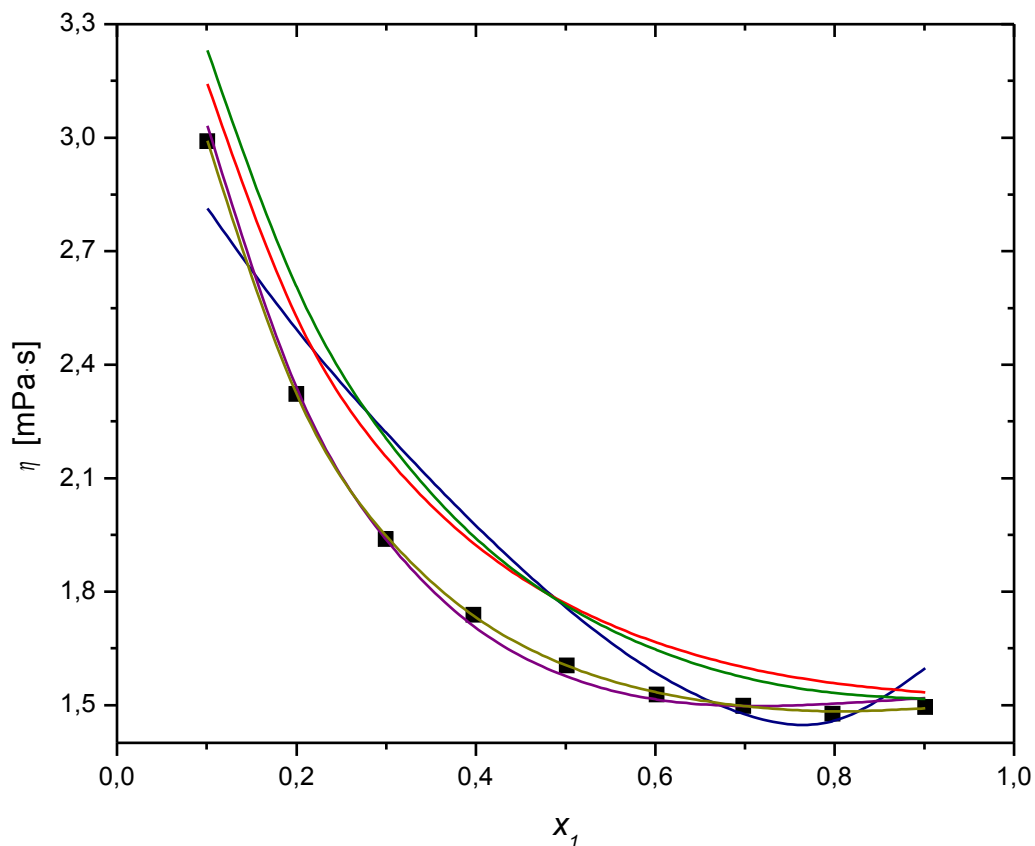
$\sigma = \sigma_0 + x_1 \sigma_1 + x_1^2 \sigma_2$
 $\sigma_0, \sigma_1, \sigma_2$ - parametri modela

Rezultati modelovanja viskoznosti

- Binarni sistem DMA + 2-butanol - 288,15 K

- (■) eksperimentalne tačke
- (—) McAllister-3
- (—) McAllister-4
- (—) Eyring-NRTL
- (—) Eyring-UNIQUAC
- (—) Eyring-PR EOS+vdW1-3

- Eyring-UNIQUAC	4,51 -
7,16 %	
- Eyring-NRTL	0,62
9,17 %	
- Eyring-PR EOS+vdW1-3	2,29 - 8,83
%	

- McAllister-3
0,21 - 1,20 %

- McAllister-4
0,15 - 0,26 %

HVALA NA PAŽNJI!